

ITALIAANSE KUNST

● DOOR Dr P. STEGENGA Azn

Rafaël is geboren in hetzelfde jaar als Luther (1483) en wel op Goede Vrijdag; evenals hij ook, 37 jaar oud, in het jaar 1520 op Goede Vrijdag is heengegaan.

Als men in de kleine, maar fijne pinakothek van het Vaticaan vertoeft, ziet men daar Rafaël's „Transfiguratie“, een wonderbare groteske schilderij, voorstellende Jezus' verheerlijking op de berg. Onder aan de berg ziet men den vader van den maanzieken knaap, de twistende farizeën en de ontstelde jongeren, die tegen dit verschrikkelijk geval niet zijn opgewassen. In elk gezicht ligt een wereld van uitdrukking: de wanhopige, schreiende angst van den vader, de koude, schadenfrohe gezichten van de schriftgeleerden, de verbijsterde, met hun figuur verlegen jongeren en middenin het geesteskranke kind, deerniswaardig realistisch uitgebeeld.

Wat heeft deze kunstenaar de Bijbel verstaan! Wat heeft hij zich ingedacht, meer dan iemand onzer misschien, in alle kleine verborgenheden van het verhaal.

Deze schilderij was nog onvoltooid, toen Rafaël ten gevolge van een longontsteking plotseling stierf. Toen hij begraven werd stond, gedurende de lijkdienst, dit geweldige stuk gesteund tegen zijn baar, als een stomme en toch welsprekende getuigenis van wat aan de wereld was ontvallen.

Weinig kunstenaars hebben zoveel roem en eer genoten als Rafaël. Begaafd door de natuur met een schone gestalte, een zacht, donker uiterlijk, begaafd ook met een zonnige, onbezorgde ziel, strooit deze man reeds als kind met zijn gaven, want hij voelt in zich een onuitputtelijke rijkdom. Schilder, architect, beeldhouwer, alle deze kunsten met gelijk meesterschap beoefende,

wordt hem op 30-jarige leeftijd door paus Leo X de leiding toevertrouwd van de bouw van de Pieterskerk. En als Luther in 1510 een arme, devote, nog van Rome alles verwachende en toch innerlijk reeds van Rome losgeslagen man, de Porta del Popolo, door welke de pelgrims uit het Noorden Rome binnenschreden, nadert, is Rafaël een kunstenaarsvorst aan het hoofd van een school van meer dan vijftig, hem allen bewonderende leerlingen, in de gunst staande bij dezen kunstzinnigen paus uit het oude roemruchtige Medici-huis. En hij bedekt, daarbij natuurlijk geholpen door zijn leerlingen, maar toch zelf de opperleiding en de finishing touch gevende aan ieder beeld, de wanden van de paleisachtige woning des pausen met de prachtigste fresco's, beelden uit de klassieke wereld en met beelden uit de geschiedenis, die in pas vervlogen eeuwen als een wilde jacht is voorbij geraasd.

In oneindige rijkdom stralen zijn muurschilderingen den bezoeker tegen en wie ten slotte vermoeid van bewondering, want hoe weinig kan eigenlijk de menselijke geest in één keer van deze dingen in zich opnemen, voortwandelt, komt misschien eindelijk aan de Stanzen en Loggiën. De laatsten zijn boven alles merkwaardig, om de bijbelse voorstellingen, aangebracht in kleine, ronde panelen aan de plafonds.

Hier treft weer het geniale doordringen in de gewijde gedachtenwereld.

Een kunstenaar als deze heeft niet de Bijbel gelezen, hij heeft hem gezien; en wij zien hem ook door wat hij ons uitbeeldt.

Ik denk aan het prachtige, idyllische tafereel, dat ons wordt verteld in Genesis: 154

155 Jacob, die bij de bron zijn nicht Rachel ontmoet, voor het eerst van zijn leven. En zonder het met een woord te zeggen, laat ons de schrijver voelen, dat deze eerste aanschouwing tegelijkertijd is het ontwaken van de liefde des levens; zoals twee mensen elkander eenmaal kunnen zien en voor eeuwig aan elkander verbonden kunnen zijn. Zo heeft Rafaël het uitgebeeld. De stille, verbaasde, verraste gestalte van Rachel, ik zie ze nog voor mijn geestesoog. Men ziet het en zegt: zo moet het zijn geweest!

Misschien is de diepste kunst van Rafaël hierin gelegen, dat hij de zielen der mensen, hun ganse wezen laat spreken in de gestalten die hij schildert.

Wie zijn „Graflegging“ aanschouwt in de Villa Borghese, leest de mateloze droefheid van sommiger, maar ook de rustige, zij het smartelijke bezonnenheid van anderer gelaat.

Ik denk aan de onvergelykelijke afbeelding van paus Julius II in de Galeria Pitti te Florence. De oude, levensmoede man met de lange, vierkante, witte baard! Wat

heeft hij in de kracht zijner dagen gestreden, oorlogen gevoerd, idealen nagejaagd, plannen gekoesterd. Zijn trots heeft een graftombe willen bouwen, die eens zijn lijk bergen zal, zó geweldig als de wereld er nooit een heeft gezien. Slechts één der veertig beelden, die er als wachters omheen zouden hebben moeten staan, is de geweldige Mozes van Michelangelo, met zijn baard als een stroom, zijn geweldige heersersblik richtend in de verte; een statue als een rots.

En deze geweldige, massale figuur is gelijk ik zeide één der veertig die de graftombe van den doden paus zouden versieren. Zo wilde het Julius. Maar gelijk dit grootse ondernemen teniet ging, zo ook eigenlijk zijn ganse levenswerk. En daar zit hij nu met zijn oude, moede ogen te staren in een wereld die hem dra ontvallen zal, die hij niet meer kan veroveren of bedwingen. En dan... de stadhouder Gods

op aarde had hij moeten zijn; is hij het geweest? Bedenk dit alles en aanschouw Rafaëls beeld.

Door het bestek van dit artikel kan ik niet uitvoeriger zijn. Mijn bedoeling was dan ook slechts het geven van enkele impressies. Moge de zin van wat ik gaf deze zijn, dat allen die in staat zijn om deze kunstwerken te aanschouwen, ze niet voorbij gaan met gesloten ogen. Dag aan dag dwalen kudden toeristen door Rome. Hoevelen zouden misschien, als hun de ogen werden geopend, een diepe ontroering medenemen, die hun hele leven hun bijbleef vanwege de schoonheid en het geestelijk genot dat daar kan worden gemaakt. Kunst is Gods spraak; en vaak als ons hart de gewone spraak des levens niet meer verstaat, ja, in twijfeling verkild is of verdord, kan God door deze nieuwe stem ons weer tot leven wekken.

hier p!ort men

Bij de j.l. gehouden gemeenteraadsverkiezingen te Parijs hebben de Parijse suffragettes in hun strijd tegen de politiemacht zich voor de stembureaux bediend van... poudre-de-riz!

Kon de Volkenbond het maar eens zó ver krijgen, dat dit echt strijd tegen de politiemacht voor de stembureaux zich bediend gen mocht worden gebruikt!

Melis Stoke zegt in een artikel in de „dameskroniek“: „de man, die thuis komend, nooit de woorden vernomen heeft: „...Wil je een borrel...?“ kan er zich van overtuigd houden, dat hem te kort wordt gedaan in een zijner wezenlijkste rechten...“

Wat ben ik in mijn wezenlijkste rechten te kort gekomen!

Een andere wijsheid van dezelfde Melis Stoke is de volgende: „...Gelukkig is slechts de man, die, nadat hij het glas uit de handen zijner echtgenoot ontvangen heeft, de woorden uit haar mond vernemen mag: „...Wacht, ik drink een glaasje sherry met je mee, lieveling...“

Alweer beklag ik me zelf, want ik hoor niet tot die gelukkigen. Mijn vrouw is geheelonthoudster.

Een advertentie bevat een serie plaatjes, voorstellend een aandeelhoudersvergadering. 't Onderschrift: Eerst met een goede sigaar brengt men ze in de juiste stemming.

't Is alleen maar jammer, dat in onze tijd een goede sigaar er vaak niet meer af kan en hoe je, gezien dit feit, een aandeelhoudersvergadering in de juiste stemming moet brengen, weten we niet. En 't gevolg is, dat ook de sigarenfabrikanten niet meer in de juiste stemming gebracht kunnen worden.

Wij hebben in ons goede vaderland één gegradueerde op elke

338 inwoners. En dan zijn er ook nog mensen, die zeggen, dat wij hoe langer hoe dommer worden. Het ideaal blijft echter: alle Nederlanders gegradueerd. Vóór we dat bereikt hebben, mogen we niet rusten. Want dan zal er zó veel examengeld betaald zijn, dat er van een crisis geen sprake meer zal wezen. Of 't moest zijn, dat het examengeld dan alleen betaald kon worden met regeringssteun. Dan komen we van de drop in de regen.

Es reitet uns kein höheres Wesen, Kein Gott, kein Kaiser, noch Tribun, Uns aus dem Elend zu erlösen Können nur wir selber tun!

Vreselijk, nietwaar? Nu ja, maar dat is een vers in 't Duits en dusdoende behoeven we er ons niets van aan te trekken. Wij denken er anders over.

Ja, is dat zo héél zeker? In onze levenspraktijk? Of is het misschien toch zo, dat ook wij het zelf willen doen, niettegenstaande ons zeggen, dat God het doen moet. Met ons zeggen is het wel in orde vaak. Maar alleen met ons zeggen. En dus is het niet in orde.

